

TIP ARAŞTIRMALARINDA ANKET UYGULANMASI VE ETİK

Nesrin Çobanođlu

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Etiđi ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı, Ankara

Tıbbi bilimsel araştırmalar, öteki bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olmasının yanısıra, tıbbin öznesi ve nesnesi insan olan uygulamalı bilimsel bir etkinlik olması nedeniyle, insan onurunun ve araştırma kapsamındaki hasta ya da sağlıklı insan ve hayvanların gönencinin korunması sorumluluğu ile ilgili olarak, oldukça rafineleşmiş etik kurallara uygun yürütölmek zorundadır. Bu durum, sosyal bilimlerin araştırma yöntemlerinin (anket, odak grup vb) tıp alanında uygulanması sırasında da geçerlidir.

Anket tekniği önemli bir araştırma yöntemidir ve e-anketler gelişen istatistik ve bilgisayar programları ile veri toplamayı ve bunların analizini çok kolaylaştırmaktadır. Tıp alanında anket tekniği ile yapılan araştırmaların, araştırmanın bilimsel olarak düzgün ve doğru planlanması, yürütölmesi ve yayınlanması süreçlerinin etik boyutlarının kendine özgü yönleriyle tartışılması ve etik kurullar tarafından onaylanması son derece önemlidir. Ancak, doğrudan insan, hasta bireyler ya da sağlıklı gönüllüler ile ilgili olmayıp, mesleğe yönelik genel yaklaşımı belirleyen, durum tespiti yapan, sadece bilgi güncellemesi, kliniklerin tedavi potansiyelini araştırmak, teknik donanımın saptanması gibi gerekçelerle yapılan anketlerin etik kurula girmesi gerekli değildir.

Tıbbi bilimsel araştırmalar, hem bilimsel hem etiksel açıdan çok daha hassas, ayrıntılı, çok yönlü etkileri düşünölerek tasarlanmalıdır. Araştırmanın her aşamasında bilimsel sorgulamalar, insan hakları ve onurunu koruyacak, gelecek kuşaklar açısından canlıların yaşama hakkında kalıcı zararlar oluşturmayacak biçimde tasarlanmalı ve uygulanmalıdır. Bu nedenle geleneksel ve evrensel

nitelikte hekimlik meslek etiği ilkeleri merkezde olmak üzere tıbbi araştırma etik ilkelerinin, gelişen teknolojiyle orantılı olarak evrildiğini, geliştini görüyoruz. Dünya'da ve Türkiye'de etik kurulların özellikle tıp etiği ya da daha kapsayıcı bir terimle biyoetik alandaki çalışmalarla ilgili etik denetim amacıyla kurulduğu ve geliştini görüyoruz. Etik kurulların ve etik denetimin tıbbi araştırmalarda daha etkin olmasının nedeni daha sık etik kural ihlali yaşanması değil, etik ikilemlerin olumsuz sonuçlanması durumunda, en değerli varlık olarak algılanan insanlar üzerinde doğrudan olumsuz etkilerin yaratacağı tehlikelerin yaşanmadan engellenmesidir.

Yeni bilimsel teknolojik gelişmelerin insan (canlılar) üzerinde uygulanmasının yarattığı yeni değer sorunları, bilimsel etiğin önemli bir boyutudur. Öncelikle konunun etik boyutuyla ilgili farkındalık ve sorun yaşanmasını engelleyecek etik standartları oluşturmak, araştırma etik kurullarının ve yayın aşamasında editörlerle birlikte hakemlerin sorumluluğundadır.

E-SURVEY IN MEDICAL RESEARCHES AND ETHICS

Medical ethics is a system of moral principles that apply values and judgments to the practice of medicine. Any original academic research involving human subjects must be approved by an Institutional Review Board (Ethics Committee) including online surveys, but a research that does not include human or volunteers, and involves the medical professionals to review their general approach to diagnosis and treatment or asking questions about their facilities' capacities, technical questions, knowledge on medical issues, etc are not bound by the same guidelines and doesn't need an ethical committee approval.